

סיוע לכוחות-ההקדש; שנית, הגנת שמי המדינה; שליית, השגת העלויות באוויר, עליית השמדת חיליה אוויר המצרי.

זהו בריוק היפוכו המושלם של סדר הקדמי מוות הכפון וההכרחי הפעלת עוצמת האוויר. אף כי גם כך חיל-האוויר הוא ש"עשה" את ניצחון קדש, בכל-זאת לא הגיע או לכלל מיצויי המלא והמשכנע. כעבור 48 שעות השמידו האנגלים והצרפתים את חיל-האוויר המצרי, וניצור רושם — מופעה — כאילו הישגי האוויר שלנו נובעים, במידה מסוימת, מסיוע זה.

האיוולת של המיתלה

הזכו המקורי ביותר של דיין בקדש היה הצ' נחת הגדוד במיתלה.

כיו ובחקשרו נתגלו ונתגלמו כל שאר מוי מיה הראשונים של התוכנית וכן שניאות נוספי פות, שנגרמו במהלך הביצוע.

בפקודת-המיבצע "קדש 1", אשר שונתה על-ידי דיין, ייעד אנ"ם — אשר בראשו עמד או מאיר עמית — את חטיבת הצנחנים לכבוש, בהצנחה ובהנחתה את אל-עריש. מהלך זה עמד בהתאמה מלאה להיגיון המיבצעי הממשי, וגם ללקחיה החדר-משמעים של מילחמת-העולם השנייה, בכל הנוגע למיבצעים מוצנחים.

מבחינה מיבצעית, הובטח כך כי חטיבה 202 אכן תופעל במיסגרת המאמץ החשוב ביותר, המכוון לתפיסת פיתחת רפיח — אל-עריש. השטח החיוני של קידמת-סיני, מפני הטווח הקצר ניתן היה להנחית שם במהירות את כל החטיבה, ולא גודו בודד ממנה, וגם לתגברה במהירות וללא קשיים מיוחדים בכלי-נשק כבדים וברכב. אומנם, שלא כבמיתלה, היו הצנחנים צפויים באל-עריש להיתקל בכוחות ניכרים של האויב, ובכללם טנקים וארטילריה. אולם היתרונות היו מאפשרים להם לעמוד בכך, בעיקר כאשר באוויר זה יכול היה חיל-האוויר להגיש להם סיוע בעל עוצמה רבה, ועולה לאיך-שיעור על זו שהיה מסוגל לה במיתלה. בעוד המטוסים המצריים מנועים כמעט לחלוטין, מחמת הטווח הרחוק, מהתערבות יעילה. בהיותו מבוצע בתיאום עם התקפותיהם של שני הכוחות העיקריים — אוגדות 77 ו-38 — וגם חזירות שריון קצרות-טווח, היה מהלך זה גורם מייד לשיבוש של ממש במערך המצרי כולו.

לא אסתכן מדי בהערכה, שכך היתה הי הגנה המצרית בכל קידמת-סיני מתמוטטת תוך יממה אחת, או יממה ומחצה.

נוסף על כך, גם אילו נקלעו באל-עריש לצרות, לא היו הצנחנים גורמים, כפי שגרמה ההצנחה במיתלה, להסחת כוחות או מאמצים, משום שהדרך אליהם עברה דרך יעדיהם המתוכננים של הכוחות העיקריים. נסיון מילחמת-העולם השנייה מורה כי פעולות מוצ' נחות נגד צבא סדיר, בתנאי-שטח כשל אירופה המערבית או המלחב, יכולות להועיל למתן סיוע אווירי מתמיד. שינוי משימת הצנחנים, כפי שנקבע עדי ידיו, דיין, פתר את הכללים הללו, ביטל באחת ומראש את כל היתרונות המכריעים המתואריים וגרם, ברמה האופרטיבית, לפיזור הכוחות והפיצול המאמצים.

בקדש היתה חטיבת הצנחנים עוצבת החי"ר היחידה בצה"ל בעלת כושר ביצוע התקפי של ממש. בשלחו אותה לכיוון המיתלה, שלל דיין את מחצה מן הגזרות כן הופרעה המערכה,

ובכוחות בתי-מספיקים, בין מעבר המיתלה למערב, שריון מצפון וחיל-האוויר מצרי ממעל. אפשרות בלתי-ימפסית זו לא הועלתה כראוי בעת תיכנון ה"הברקה". אולם כשהחלו בביצוע, נוכחו האנשים בשטח בקיומה, המאיים להתמשש בצורת הודמנות מצרית, הפוך את המבצע כולו לכישלון ישראלי גמור. הישועה צמחה מן הצירוף הרגיל של חיל האוויר הישראלי עם אימפוטנציה מצרית.

אבל גם כך נגרמו שיבושים למהלך הכל-מערבתי.

זירת סיני בתקופת קדש. שלושת החיילים מסמנים את שלושת הצירים העיקריים. הקרבות העיקריים התנהלו לפריצת מערכות-האויב שבראש הצירים האלה, ולאחר-מכן לחזירה לאורכם. המיצנה מסמן את מקום הצנחת גודו הצנחנים במיתלה.

שטרמו בעיקר לכישלון באבר-עגיליה. על הקרקע נעשה רק מהלך אחד שהיה בו משום תיקון כלשהו של חוסר-האחריות המתוכנן, בעת שאלוף פיקוד הדרום הכניס את חטיבת-השריון 7 אל עורפה של אבר-עגיליה מייד עם פתיחת המערכה, ו-48 שעות לפני המועד המתוכנן.

אופייני הרבה, שמעשה נכון והכרחי זה נעשה תוך הפרה מפורשת של פקודות דיין.

התפעלות ילדותית

ה היסטוריון הצבאי האמריקאי ס.ל.א. ("סלאם") ז'מרשל, הוא ממעריציו הוותיקים של צה"ל.

ללא תלות באחרים... על יחידותינו לכלול בתוכן את האפסטיה הדרושה להן עד ליעדן הסופי. ולא להיות תלויות באספקה שוטפת בעת תנועתן... כמורכב על כור זהות הרגלים (!) והשריון שלנו להשתדל לעקוף את מוצבי בי האויב, להשאירם בעורף ולהמשיך בהתקדמות... עצם הרעיון, שבמערכה מסוג "קדש" ניתן להפעיל כל אחד מן הכוחות ומן המאמצים העיקריים ללא תלות באחרים, וללא אפשרות של העברת יחידות ועוצבות ושינוי משימות, יש בו משום הודאה ברורה — אפיגם אוני לא מודעת — בהעדר יבנות מספקת לשמירת ביטוי לזת על כוחות גדולים בקרב מורכב ונוזל.

אייכותל זו גם הוכחה בפועל במהלך המיבצע. כתר צאה ממנה עמדה ניצולת הכוחות על רמה ירודה ביר, תר, על-אף שהלחץ המדיני להפסקת הלחימה הלך וגבר.

מחשבה מוזרה מאד

שינה עוד יותר היא המחשבה, שכוהות לוחמים ממונעים מודרניים יכולים לשאת עימם את כל ה"לוגיסטיקה הנחוצה להם מראשית המערכה ועד סיומה, לצורך לחימה ותנועה בחזירה של מאות קילומטרים. אם יעשו כן, יסרבלו עצמם עדי-מות. לכן, תלותם בקווי-אספקה טובים ומאובטחים היו בגדר מושכל ראשון. אסי פקה מן האוויר הינה התחליף היחיד, ואף היא יפה רק למישיכייזמן צרלים, ובתנאי שהלחימה איננה כבדה. ב"קדש" ירדה אלטרנטיבה זו, כנראה מעל הפרק, משום שכל מטוסי-התובלה הועסקו בתיספוק חטיבה 202.

כך, כבר ביום השני של הלחימה, נאלץ דיין עצמו לכתוב ביומנו, כי "בעיית האספקה עתידה להחמיר ביו תר לכשתאול מנת המזון, התחמושת והדלק שהיחידות נושאות עימן, ויש להבטיח בהקדם צירי-תנועה להובלה שוטפת של אספקה ויודו".

הבעייה התעוררה כמציאות, אבל את התיכנון הינחה הרום.

איהבנת מציאות המיבצעים מונחת גם ביסוד ההג' חייה לעקיפת המוצבים, תוך הפריצה לעומק. הביטוי עצי מו שאול מן המינוח הקלאסי של בליז, אלא שהיישום איננו מתאים. דברים אלה יפים, ככלל, לרמה האופ-רטיבית ויש להבינם בערך כך: לפניך שלושה צירים אלטרנטיביים, המובילים לאותו יעד מערכת. על שניים צפויה ההתנגדות, לכן הרהר-נא, שמא מוטב כי תנוע על השלישי, תוך שאתה עוקף את ההתנגדות — ותפילה בליזך, שלאחר החזירה לא ינצל האויב את העותך, ויעלה לנתקך מן העורף, ולאחר-מכן ישמידך בנחת. עקיפה כזו איננה אפשרית, בדרך-כלל, ברמה ה"טקטית" (היא למת הביצוע הפיזי בשטח).

כדומה, אם עריך לנוע בציר מסויים, ואין לך ציר אחר, תאלץ לתקוף ולפרוץ כל מוצב או מיתחם אויב המתקדם עד הציר לפניך ושולט עדיין. אחרת לא תוכל להשתמש בציר. כך אירע בכינוי. שום מוצב או מיתחם-אויב לא נעקף ולא הושאר בעורף. תמיד נדרש להי כבסו בהסתערות, כדי לפתוח את הציר עדיין.

הניסיון היחיד לעקיפה, במובנה הנכון, נעשה בעת שהטיבה 7 חדרה לעומק סיני, ולא על הכביש, החסום על-ידי מערך אבר-עגיליה, אלא מדרד-עפר צדדית, הר יוצאת מקסיימה. אבל במהרה נטחנה דרך זו לאבק, ושיירות האספקה הגלגליות אל חטיבות 7 ו-202 לא יכלו לעבור עליה. כתוצאה, ראה דיין שוב להתערב אי שית למען זירון פריצת ציר הכביש. באמצעות התקפות חפוזות וחזיתיות-למעשה על המוצבים החזקים של אוס' כתף ואוס'שיחאן. בלחצו הונחתו שלוש התקפות-מצת,

התוכנית היתה גרועה * האפתעה לא הועילה * רעיונות דיין היו

אויליים * הצנחנים נשלחו למשימה מסוכנת * חיל-האוויר היציל

אשר נהדפו באבידות כבדות. מפני סיבה זו ועוד אחרות, יצא מבחינת מערכת קדש שכר עקיפתה של 7 בהפסדה.

האפתעה שלא היתה

כל שרבי גיבוש קדש, תיכנונו וביצועו, התאמץ דיין מאד ליצור ולקיים הפתעה מירבית, שתגרום להתערערות הפיקוד וההגנה המצרית. לשם כך אחר ושיבש את גיוס המילואים; הצניח את הגדוד במיתלה; נטל בידועין סיכונים אוויריים, מיד בעניו נראו נור-איים, השהה את כל המיבצעים, אשר לאחר תנופת הפתיחה, למשך 24 שעות; וטילטל את חטיבת הצנחנים אל הצבה, להרשים את הירדנים ומשם לסיני, בדרך משור בשת בה איבוד — בתוך שטח ישראל — יותר כל-יירכב קרביים ותובלתיים מאשר בכל נתיב הקרבות שבסיני.

אך כל המאמץ היה לשווא, כל הסיכונים — לחינם. המצרים אומנם לא נשענו כדיו, אך רק מבחינה אקדמאית. בשטח, לא שיבשה האפי תעה רבה, מילכד אצד כוחותינו.

ההסבר לכישלון פשוט בתכלית. תוכנית ההגנה המצ' רית, ככל שהיתה רחוקה משלימות או משינויות, הצטיינה כשלעצמה ביסודיות רבה. כל הכוחות המייעודים לתפוס (המשך בעמוד 22)

דוגמת רבים וטובים בין הקולגות שלו, מודל-הארט ומטה, אין גם מרשל מפעיל לגבי צה"ל את שיטות-החקר הקפדניות ואת קניי המידה הבלתי-מתפשרים שכונם רגילים לדון בהם את צבאותיהם-שזהם. התפעלותם הכלית תיימכוקרת — וכמידה רבה מדי, גם הכלתית מבוססת — של גדולי המיקצוע הללו, תרמה רבות לאמונתם הכנה של קצינים כצה"ל, כי צבאנו הינו באמת הטוב בצבאות אשר בעולם.

גם כיום עוד מצויים בצה"ל פקדים מן הדור הישן, שאינם מבינים גדולים בלוגיסטיקה, ואינם מודעים היטב לקשייה.

אולם אלה שואלים לפחות בעצתם של קצוי ניהומטה הנוגעים כדבר ומתחשבים בה, ואינם נם הופכים את "בורותם בלוגיסטיקה" תשי תית מיבצעיהם.

כך שונים הם ממושה דיין, בעת שגיבש את "קדש".

באחדו הפרה מכוונת של עיקרון "ריכוז הכוח" עם ראייה בלתי-ריאלית של תמונת המיבצעים ושל צידם הלוגיסטי, כתב דיין: "אנו נבנה כוחות נפרדים למשימות העיקריות, ועל כל כוח יהיה להגיע בקרב אחד, כי נשימח אחת, ליעד הסופי". יש לתכנן פעולת כל כוח

והסיחה אל יעד שולי לחלוטין, בו היה עליה לשבת בחיבוק ידיים, או לבצע לחימת-ההגנה. כיוזבו טוטאלי זה היה כשעוצמו המא, מהינם שהשזכותיו היו גרועות ומזיקות ביותר.

סכנה לצנחנים

מי שנראה בניתוח קרב המיתלה, גרמה "הברק" תו" של דיין להסחת חלק מכריע מעוצמת הסילור נים של צה"ל — ובמיוחד — רוב מטוסי החיסטר 4 העל-קוליים — בתוספת כל נפת התובלה האווירית, למתן חיפוי ותיספוק מאמץ משני, אשר בגלל מיקומו, היקנה יתרונות ראשוניים מכריעים לחיל-האוויר המצרי והגביל ביותר את יעילות מטוסינו. לפחות מצד ההיבט האווירי, ניתן היה להבין איכשהו מעשה ממין זה. אילו רק קדמה לכך השמדת חיל-האוויר המצרי, אבל מסיבות שונות, אשר קשה להבחין אם מקורן האמיתי, טמון בבורות מיקצועית או בחישובים מדיניים, הוחלט שהדבר לא ייעשה. כתחליף, סמכו על התקפת האוויר האנגלו-צרפי תית, שיועדה ל-31.10 (ואשר בפועל בוצעה רק ב-1.11). כתוצאה מן המצב האווירי והמחל-הכניס-נגד מצריים עי הקרקע, עמדה חטיבת הצנחנים בפני סכנה מוחשית של הידחצות, בשטח נחות